

Клонцяк Ореста Ігорівна – аспірантка кафедри загальної та соціальної педагогіки факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка; викладач англійської мови ВНКЗ ЛОР «Львівського інституту медсестринства та лабораторної медицини ім. Андрея Крупинського». Автор 20 наукових публікацій з порівняльної педагогіки.

Коло наукових інтересів: організація навчально-виховного процесу у системі університетської освіти США; особливості організації та розвитку академічно-громадського навчання в університетах США; інноваційні підходи до організації навчання у вищій школі; методика викладання іноземних мов.

e-mail: otulyak@yahoo.com.

УДК 378.09.014.013.74(73)“20”

ОРГАНІЗАЦІЯ АКАДЕМІЧНО-ГРОМАДСЬКОГО НАВЧАННЯ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ США

У статті проаналізовано особливості організації академічно-громадського навчання у сучасній системі університетської освіти США. Розкрито суть діяльності спеціалізованих відділів, які функціонують як структурні підрозділи університетів та відповідають за організацію програм академічно-громадського навчання. Визначено переваги застосування цієї освітньої стратегії для студентів, університетів і членів громадських організацій. Досліджено поняття міжнародного академічно-громадського навчання як одного зі шляхів організації цієї освітньої стратегії у сучасній системі університетської освіти США. З'ясовано, що дослідження різних аспектів академічно-громадського навчання привертає все більшу увагу та становить предмет зацікавлення не лише американських учених, а й європейських науковців, що засвідчує проведення відповідних тематичних конференцій, видання наукових журналів з цієї проблематики.

Ключові слова: академічно-громадське навчання; університетська освіта; міжнародне академічно-громадське навчання; громадська діяльність; громадська організація; навчальний план; критичне мислення; рефлексія.

Постановка проблеми. Найголовніша функція сучасної університетської освіти полягає у сприянні соціалізації студентів – підготовці їх до життя у спільноті, інтелектуальної та професійної діяльності. Залучення особистості до активної участі у громадському житті спільноти сприяє її соціальному розвитку. Організація інтелектуальної діяльності студентів забезпечує розвиток їхнього інтелекту, критичного мислення. Підготовка до професійної діяльності охоплює засвоєння студентами професійних знань, формування у них професійних умінь та навичок. З метою соціального, інтелектуального розвитку особистості, а також підготовки її до подальшої професійної діяльності у сучасній системі університетської освіти США набула поширення стратегія академічно-громадського навчання. Аналіз американського досвіду поєднання навчально-пізнавальної та громадської діяльності студентів у процесі професійної підготовки та його творче застосування сприятиме підвищенню рівня якості української вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній системі університетської освіти США все більша увага приділяється застосуванню освітньої стратегії академічно-

громадського навчання, що становить предмет дослідження чималої кількості науковців у галузі педагогічної науки. Вивченням різних аспектів цієї проблематики (філософських засад організації академічно-громадського навчання у навчально-виховному процесі; його ознак та переваг для університетської освіти США; впливу зазначеної стратегії на розвиток особистості студентів; принципів та шляхів організації академічно-громадського навчання в університетах США) займаються такі зарубіжні науковці, як К. Барфоломій, Н. Бесінгер, Е. Бойер, Р. Брінгл, Д. Букко, Дж. Буш, Д. Віттон, Г. Голм, Дж. Гудлед, Д. Джайлз, Б. Джейкобі, Т. Дінс, Е. Дрогін, Дж. Ейлер, Е. Злотковські, С. Інос, Т. Кайзер, А. Керінс, Ч. Мінен, А. Мун, К. Мортон, Г. Таба, Р. Тайлер, М. Троп, Дж. Хатчер та інші. Дослідження численних питань системи вищої освіти США актуальні також для українських науковців. Зокрема, такі вітчизняні вчені, як О. Гаврилюк, О. Ігнатюк, О. Локшина, М. Нагач, А. Сбруєва, Я. Тікан, С. Федоренко, А. Чучалін тощо досліджують особливості та різні аспекти організації навчального процесу в системі вищої освіти США. Однак проблему організації академічно-громадського навчання у сучасній системі університетської освіти США не висвітлено системно та цілісно, а тому вона становить цінність для української педагогічної теорії та практики.

Формулювання цілей статті та постановка завдань. Мета статті – дослідити особливості організації академічно-громадського навчання у сучасній системі університетської освіти США.

Виклад основного матеріалу. У сучасній системі університетської освіти США практично усі навчальні плани передбачають участь студентів у програмах академічно-громадського навчання, що охоплюють залучення студентів до громадської діяльності у процесі вивчення конкретної дисципліни з метою виховання активних громадян держави, формування у них професійної компетентності та критичного мислення. У більшості університетів діють спеціалізовані відділи, які відповідають за належний рівень організації програм академічно-громадського навчання, підготовку та інформаційну підтримку педагогічних кадрів для реалізації цих програм та виконують роль посередника між університетом та громадськими організаціями. До таких відділів належать: «Відділ громадського навчання» (Office of Service-Learning) у Західно-Мічиганському університеті (Western Michigan University); «Центр громадського навчання» (Community Service-Learning Center) в Університеті Міннесоти (University of Minnesota); «Центр громадського навчання Едварда Гінсберга» (The Edward Ginsberg Center for Community Service and Learning) у Мічиганському університеті (University of Michigan); «Гааский центр з питань громадських робіт» (Haas Center for Public Service) у Стенфордському університеті (Stanford University) тощо.

На підставі аналізу офіційних веб-сайтів університетів США можна зробити висновок, що програми академічно-громадського навчання застосовуються в американських державних та приватних закладах вищої освіти як складник навчального плану для вивчення різних дисциплін, зокрема антропології, біології, економіки, історії, педагогіки, психології, соціології, медицини, правознавства, журналістики тощо [2, с. 10]. Особливості організації академічно-громадського навчання відрізняються залежно від університету та специфіки навчальних дисциплін, однак можна виокремити деякі спільні ознаки: спільне складання програм викладачами та членами громадських організацій відповідно до потреб спільноти та мети, завдань, змісту дисципліни; інтеграція програми академічно-громадського навчання до навчального плану (курікулуму), а також між-дисциплінарна інтеграція; забезпечення студентів місцем та відповідними умовами для виконання соціально значущої роботи, яку вони здійснюють під постійним контролем представника громадської організації та викладача університету; ведення студентами рефлексивних журналів; рефлексія майбутніми фахівцями виконаної громадської роботи відповідно до завдань навчальної дисципліни; одержання студентами додаткового кредиту з навчальної дисципліни.

Отже, участь майбутніх фахівців у програмах академічно-громадського навчання має численні переваги для них, а також для навчальних закладів та громадських організацій.

Студенти одержують змогу збагатити свої академічні знання шляхом практичного їх застосування у реальних життєвих ситуаціях, водночас розвиваючи особисті, професійні та лідерські вміння й навички; поглибити розуміння навчального матеріалу; вдосконалити уміння професійного та міжособистісного спілкування, роботи в команді, критичного мислення та рефлексії; проаналізувати та усвідомити власні цінності й переконання; здобути практичний досвід роботи у спільноті; осмислити проблеми та потреби громад; встановити професійні контакти, що можуть бути корисні для подальшого стажування чи працевлаштування. Викладачі, які практикують програми академічно-громадського навчання відзначають такі переваги цієї освітньої стратегії, як стимулювання активного навчання майбутніх фахівців; урахування різних навчально-пізнавальних стилів студентів у процесі організації діяльності; застосування інтерактивних методів навчання, що дають змогу студентам і партнерам з громадських організацій робити власний внесок у навчальний процес; розвиток громадської активності майбутніх фахівців у процесі вивчення навчального курсу; розширення можливостей міждисциплінарної інтеграції. Члени громад, які співпрацюють зі студентами під час виконання ними програм академічно-громадського навчання, одержують користь від такої діяльності, оскільки зазначені програми спрямовані на задоволення потреб громад. Водночас члени громадських об'єднань мають право брати участь у навчальному процесі та підтримувати партнерські взаємозв'язки із університетами та коледжами; одержувати доступ до університетських ресурсів та інноваційної практики завдяки співпраці з вищими освітніми закладами, викладачами та студентами; залучати енергійну, перспективну, мотивовану молодь до їхньої організаційної роботи [3, с. 6–7].

У сучасній системі університетської освіти США спостерігаємо також тенденцію до виконання програм академічно-громадського навчання на міжнародному рівні завдяки співпраці університетів та громадських організацій різних держав. Зокрема, такі американські заклади вищої освіти, як Університет штату Пенсильванія (Pennsylvania State University), Кларіонський університет у Пенсильванії (Clarion University of Pennsylvania), Ратгерський університет штату Нью-Джерсі (Rutgers University, New Jersey) та інші пропонують студентам програми академічно-громадського навчання за кордоном (service-learning abroad). Міжнародне академічно-громадське навчання (international service-learning) здійснюється з метою інтернаціоналізації вищої освіти в умовах глобалізації; передбачає поєднання навчального процесу з громадською діяльністю на міжнародному рівні з метою підвищення глобальної обізнаності студентів, розвитку у них гуманістичних цінностей, формування міжкультурного порозуміння та спілкування, підвищення громадянської свідомості та удосконалення лідерських здібностей. Зазначена освітня стратегія міжнародного рівня виконує такі функції, як розвиток громадянської освіти; сприяння налагодженню взаємозв'язків і стосунків університетів та громад на міжнародному рівні; організація діяльності, спрямованої на розвиток громад та співпрацю з ними; формування у студентів прагнення до змін та вирішення суспільних проблем; надання їм змоги набувати досвід навчання, що базується на критичній рефлексії [1, с. 28]. У сучасній системі університетської освіти США застосовують різні форми організації міжнародного академічно-громадського навчання: надання студентами громадських послуг в інших країнах під керівництвом членів факультету вітчизняного університету; проходження курсу навчальної дисципліни, що охоплює набуття досвіду громадської діяльності за кордоном; застосування програм навчання за кордоном з елементами громадської діяльності; організацію міжнародних програм цілісного академічно-громадського навчання впродовж семестру [1, с. 18]. Програми академічно-громадського навчання на міжнародному рівні відрізняються тривалістю, навчальними цілями та завданнями, обсягом громадських робіт тощо.

Вагома роль у поширенні міжнародних програм академічно-громадського навчання у США належить корпорації «Міжнародне партнерство академічно-громадського навчання та лідерства» (The International Partnership for Service-Learning and Leadership), яка пропонує американським студентам акредитовані програми академічно-громадського навчання в країнах Африки (Танзанія, Південна Африка), Азії (Камбоджа, Філіппіни, Таїланд, В'єтнам),

Європи (Франція, Греція, Ірландія, Італія, Іспанія, Англія), Південної Америки (Аргентина, Еквадор, Перу). Ця корпорація була заснована у 1982 р. як освітня організація з надання послуг студентам, коледжам та університетам, громадським організаціям у різних країнах світу шляхом пропонування програм, що поєднують волонтерство майбутніх фахівців, діяльність у громадах та академічне навчання. Головні завдання цієї корпорації – розвиток та поширення програм академічно-громадського навчання у закладах вищої освіти різних країн світу, що охоплює фінансову підтримку міжнародних конференцій; дослідження впливу академічно-громадського навчання на розвиток студентів, діяльність навчальних закладів та громад; видання методичних матеріалів щодо шляхів введення програм академічно-громадського навчання у навчальні плани (курікулуми) підготовки фахівців різних спеціальностей; проведення симпозіумів для викладачів, адміністрації університетів; організація різних видів діяльності, спрямована на розвиток партнерських взаємовідносин між університетами та громадськими організаціями на місцевому та міжнародному рівнях.

Близько 4 000 студентів з 400 вищих навчальних закладів США мали змогу бути учасниками міжнародних програм академічно-громадського навчання, які пропонує корпорація «Міжнародне партнерство академічно-громадського навчання та лідерства». Тривалість таких програм для студентів може відрізнятися та становити один навчальний семестр (13–16 тижнів) упродовж осіннього або весняного періоду або 4–8 тижнів під час літнього періоду. Вони передбачають опанування навчального курсу певної дисципліни з одержанням академічного кредиту; навчання на мовних курсах; забезпечення студентів місцем виконання громадських робіт; проживання у місцевій сім'ї; участь у навчальних екскурсіях тощо. Під час виконання програм академічно-громадського навчання за кордоном студенти надають послуги у різних сферах: освіти, охорони здоров'я, розвитку громад, збереження навколишнього середовища, догляду за тваринами, будівництва тощо. Учасники таких програм мають змогу застосовувати теоретичний матеріал у реальних життєвих ситуаціях, здобувати досвід суспільно корисної діяльності у різних країнах світу, розвивати лідерські риси та почуття приналежності до громадських спільнот [5, с. 1].

Розвиток інтересу до освітньої стратегії академічно-громадського навчання та її активне застосування у системі університетської освіти США засвідчує також проведення щорічних тематичних конференцій, присвячених дослідженню та обміну досвідом щодо різних аспектів організації зазначеного навчання, а саме: Національної конференції з проблематики академічно-громадського навчання (National Service-Learning Conference); Міжнародної конференції з сучасних досліджень академічно-громадського навчання (International Conference on Advances in Service-Learning Research); щорічної конференції Міжнародної Асоціації з питань академічно-громадського навчання та залучення до громад (Annual International Association for Research on Service-Learning and Community Engagement Conference) тощо. Дослідження американських учених та педагогів-практиків відображено у наукових працях численних періодичних видань, таких як «Мічиганський журнал громадського навчання» (Michigan Journal of Community Service Learning), «Журнал академічно-громадського навчання у вищій освіті» (Journal of Service-Learning in Higher Education) та інших.

З метою обміну практичним досвідом щодо різних аспектів організації академічно-громадського навчання науковці та педагоги університетів об'єднуються та долучаються до відповідних неприбуткових організацій. Сьогодні такі організації діють не лише на території США, а й на міжнародному рівні. Наприклад, «Міжнародна асоціація з вивчення академічно-громадського навчання та залучення до громад» (The International Association for Research on Service-Learning and Community Engagement – IARSLCE) була заснована у 2005 р. з метою сприяння проведенню наукових досліджень з різних аспектів академічно-громадського навчання на усіх рівнях системи освіти. Ця асоціація організовує щорічну конференцію, на якій розглядаються теоретичні, практичні та методологічні проблеми освітньої стратегії академічно-громадського навчання; за її результатами видає рецензований онлайн-журнал «Міжнародний журнал з дослідження академічно-громадського навчання та

залучення до громад» (The International Journal of Research on Service-Learning and Community Engagement) [4, с. 1].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, у сучасній системі університетської освіти США активно застосовуються програми академічно-громадського навчання, що входять до навчального плану професійної підготовки фахівців з різних спеціальностей. За належний рівень організації таких програм та підготовку до них педагогічних кадрів відповідають спеціалізовані відділи, що функціонують як структурні підрозділи університетів. З метою підвищення глобальної обізнаності студентів у час інтернаціоналізації вищої освіти набула поширення практика міжнародного академічно-громадського навчання (international service-learning), завдяки якій майбутні фахівці університетів США одержують змогу брати участь у відповідних програмах у різних країнах світу. На основі аналізу американських наукових джерел, досліджень тематики конференцій з питань організації академічно-громадського навчання у сучасній системі університетської освіти США нами зроблено висновок, що застосування цієї освітньої стратегії привертає все більшу увагу та становить предмет зацікавлення не лише американських учених, а й європейських дослідників у галузі вищої освіти. Вивчення американського досвіду академічно-громадського навчання актуальне і для української вищої освіти в період сучасних інтеграційних суспільних та освітніх змін, оскільки відіграє вагомий роль у підготовці молоді до активної участі в громадському житті спільноти, сприяє ефективному розвитку критичного мислення, а також професійних умінь та навичок молоді.

Використані джерела

1. Crabtree R. D. Theoretical Foundations for International Service-Learning / R. D. Crabtree // Michigan Journal of Community Service Learning. – Fall, 2008. – P. 18–36.
2. Schneider M. K. Models of Good Practice for Service-Learning Programs / M. K. Schneider // AAHE Bulletin. – June, 1989. – P. 9–12.
3. Service-Learning Toolkit: a Guide for MSU Faculty and Instructors. – Michigan State University: Center for Service-Learning and Civic Engagement. – October, 2015. – 132 p.
4. The International Association for Research on Service-Learning and Community Engagement. Official website [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.researchslce.org/>
5. The International Partnership for Service-Learning and Leadership. Official website [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipsl.org/>

References

1. Crabtree R. D. Theoretical Foundations for International Service-Learning / R. D. Crabtree // Michigan Journal of Community Service Learning. – Fall, 2008. – P. 18–36.
2. Schneider M. K. Models of Good Practice for Service-Learning Programs / M. K. Schneider // AAHE Bulletin. – June, 1989. – P. 9–12.
3. Service-Learning Toolkit: a Guide for MSU Faculty and Instructors. – Michigan State University: Center for Service-Learning and Civic Engagement. – October, 2015. – 132 p.
4. The International Association for Research on Service-Learning and Community Engagement. Official website [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.researchslce.org/>
5. The International Partnership for Service-Learning and Leadership. Official website [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ipsl.org/>

Клонцак О. И., аспирантка кафедры общей и социальной педагогики факультета педагогического образования Львовского национального университета имени Ивана Франко.

ОРГАНИЗАЦИЯ АКАДЕМИЧЕСКИ ОБЩЕСТВЕННОГО ОБУЧЕНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЕ УНИВЕРСИТЕТСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ США

В статье проанализированы особенности организации академически общественного обучения в современной системе университетского образования США. Раскрыта сущность деятельности специализированных отделов, которые функционируют как структурные подразделения университетов и отвечают за организацию программ академически обществен-

ного обучения. Определены преимущества применения данной образовательной стратегии для студентов, университетов и членов общественных организаций. Исследовано понятие международное академическое общественное обучение как один из путей организации данной образовательной стратегии в современной системе университетского образования США. Исследования различных аспектов академически общественного обучения привлекает все большее внимание и составляет предмет заинтересованности не только американских, но и европейских ученых, о чем свидетельствует проведение соответствующих тематических конференций, издание научных журналов по данной проблематике.

Ключевые слова: академически общественное обучение; университетское образование; международное академически общественное обучение; общественная деятельность; общественная организация; учебный план; критическое мышление; рефлексия.

Klontsak O., *post-graduate student of the Department of General and Social Pedagogy of the Faculty of Teacher Education of the Ivan Franko National University of Lviv.*

ORGANIZATION OF ACADEMIC SERVICE-LEARNING IN THE MODERN SYSTEM OF UNIVERSITY EDUCATION OF THE USA

Peculiarities of organization of academic service-learning in the modern system of university education in the USA are analyzed in the article. There are specialized offices in the Universities of the USA which are responsible for the organization of academic service-learning programs. For example, «Office of Service-Learning» in the Western Michigan University; «Community Service-Learning Center» in the University of Minnesota; «The Edward Ginsberg Center for Community Service and Learning» in the University of Michigan; «Haas Center for Public Service» in Stanford University, etc. Among the functions of these offices are creating academic service-learning programs in accordance with the curricula of particular disciplines and needs of community; training of pedagogical staff; preparing methodological materials and supporting teachers and students with necessary resources. Thus the role of academic service-learning offices in the Universities of the USA is described in the article.

The advantages of implementation of this pedagogical strategy into the curricula of different disciplines are determined. It is important to mention that not only students but also Universities and community organizations benefit from academic service-learning programs.

Moreover the notion of international academic service-learning as one of the ways of organization of this pedagogical strategy in the Universities of the USA is studied. The corporation «The International Partnership for Service-Learning and Leadership» offers American students accredited programs abroad (Africa, Asia, Europe, and Southern America).

Investigation of different aspects of academic service-learning attracts more and more attention and is a subject of research not only American but also European scientists. The results of such investigations are discussed at National and International conferences and published in Michigan Journal of Community Service Learning, Journal of Service-Learning in Higher Education, etc.

Keywords: academic service-learning; university education; international academic service-learning; social activities; community organization; curriculum; critical thinking; reflection.